

Aurelia Hanganu, Elena Ungureanu, Elena Varzari, *Destine de lingviști. Oameni care au fost*. Chișinău, 2023 (CEP USM), 260 p. (lucrarea a fost elaborată în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 *Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii*).

Lingviștii din Basarabia ultimului secol au avut un destin, pe alocuri, dramatic, viața lor, în special pe ultimul segment al vieții (din 1990), identificându-se cu lupta pentru denumirea limbii sau pentru alfabetul acesteia, în definitiv pentru unitatea limbii române. Specializarea pentru anumite aspecte de cercetare a făcut diferența în cazul fiecăruia în parte, unii dintre ei intrând în volume de sinteză precum recenta *Lingvistică românească*. Numele lui Nicolae Corlăteanu este singurul care a întrecut veacul, în 2020 făcându-se 105 ani de la naștere; la 27 iulie 2021 s-au împlinit 100 de ani de la nașterea lui Eugeniu Coșeriu, iar ceilalți lingviști selectați (plecați în veșnicie) încă nu se apropie de 100 de ani. Este cel mai potrivit moment să fie evocați. Un centenar de lingvistică românească practică în această margine de Țară (în contextul unei lingvistici europene și romanice), dar și în contextul lingvisticii românești) este o perioadă care aduce cu ea totaluri și sinteze, momente de hău și de vârf, de somn, de moarte și de luptă, de rățaciri, dar și de remarcabile realizări. E momentul, încă o dată, să ne întrebăm care e locul lingvisticii basarabene în lingvistica românească. Această perioadă, cu toți subiecții ei, cu toate operele lor și mai ales cu luptele ei trebuie recuperată și reflectată într-o istorie generală și comună a limbii române. Cel puțin câțiva dintre lingviștii prezen(ta)ți în volumul de față au (avut) biobibliografii dedicate, dar nimeni operă postumă, ca să nu mai vorbim de operă integrală publicată. Fără să trecem în revistă amplele articole omagiale, reținem mai jos doar cărțile care refac biografia unui lingvist și/sau valorifică bibliografia acestuia. Astfel, lui Silviu Berejan biblioteca universitară bălțeană îi editează, în 2005, o biobibliografie; în 2006 Editura Știința scoate de sub tipar Biobibliografia lui Nicolae Corlăteanu. Ulterior, sub îngrijirea redactorului-șef al revistei *Limba Română* Alexandru Bantoș, s-au învrednicit de volume dedicate Silviu Berejan (*Itinerar sociolingvistic*, 2007), Anatol Ciobanu (*Reflecții lingvistice*, 2009) și Nicolae Corlăteanu (*Testament: Cred în izbânda limbii române*, 2010). Vlad Pohilă s-a bucurat, într-un fel privilegiat, deoarece a slujit-o cu totală dăruire, de atenția Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, care i-a editat, în 2010, o bibliografie (urmează să apară una nouă, la 70 de ani, în 2023). Tot în 2010, Institutul de Filologie îi dedică lui Nicolae Raevschi o carte-*Omagiu la 80 de ani de la naștere*, publicată post-mortem. În 2014 Academia de Științe a Moldovei în colaborare cu Institutul de Studii Enciclopedice și Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” scoate de sub tipar o biobibliografie dedicată membrului corespondent Anatol Ciobanu și alta dedicată doctorului habilitat Ion Ețcu, sub îngrijirea redactorului științific Aurelia Hanganu și a redactorului responsabil Constantin Manolache. Lui Ion Ciornii îi este consacrată o ediție specială a Analelor Universității „Alecu Russo” (în 1998), iar la Universitatea de Stat din Moldova în 1999 apare un *Omagiu profesorului Ion Ciornii* și în 2000 un altul dedicat profesorului Vitalie Marin. Marcu Gabinschi a fost singurul care și-a scris o autobiografie. Din păcate, pentru Arcadie Evdoșenco, Teodor Cotelnic, Alexandru Dârul s-au scris doar file de biografie și s-au alcătuit liste de publicații în revistele de specialitate. Iar Valentin Mândăcanu și Ion Dumeniuk nu au nici măcar liste bibliografice adunate. În pofida nedreptăților istoriei, lingviștii din Republica Moldova au rezistat, menținând treaz spiritul latin în litera limbii, au stat la catedră învățând tinerii să nu se dea bătuți în fața greutăților. Pe vremuri, Facultățile de Litere erau unite cu cele de Istorie (și Drept); pentru lingviști adevărul este simplu, așa cum spunea Garabet Ibrăileanu: „Națiunea se rezumă, la urma urmelor, la limbă!” Prin munca lor, personalitățile lucrează la Bio-Grafia pământului care i-a născut.

Elena UNGUREANU